

DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.44098>

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 08.06.2020
Kabul Tarihi: 27.08.2020
On-line Yayın: 26.10.2020

Article Type: Research article
Submitted: 08.06.2020
Accepted: 27.08.2020
Published Online: 26.10.2020

Atıf Bilgisi / Reference Information

Yıldız, Ü. ve Sertoğlu, G. (2020). Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bağlamında Türkçe Öğretmen Adaylarının Dil Bilgisi Öğretimine Yönelik Öz Yeterlik Algıları. *Journal of History School*, 48, 3335-3371.

ANA DİLİ VE YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BAĞLAMINDA TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ÖZ YETERLİK ALGILARI¹

Ümit YILDIZ² & Gülsüm SERTOĞLU³

Öz

Bu çalışmanın amacı, ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bağlamında, Türkçe öğretmen adaylarının dil bilgisi öğretimine yönelik öz yeterlik algılarını belirlemektir. Betimsel nitelikteki çalışmada veriler, nitel veri toplama tekniklerinden görüşme yardımıyla toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Ege ve Akdeniz Bölgelerinden iki devlet üniversitesinin, Türkçe öğretmenliği lisans programına devam etmekte olan 80 Türkçe öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmada veriler, amaçlı örneklem bağlamında belirlenen 80 öğretmen adayından yapılandırılmış yazılı görüşme formuyla toplanmıştır. Toplanan veriler, araştırmacılar tarafından içerik analizi yoluyla incelenerek Türkçe öğretmen adaylarının, ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi süreçlerine yönelik öz yeterlik algıları bağlamında karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler sonucunda öğretmen adayları, Türkçe dil bilgisi hakimiyetine yönelik kendilerini büyük oranda yeterli hissettiklerini ve lisans düzeyindeki Türkçe dil bilgisi derslerinin dil bilgisi hakimiyetlerine katkı sağladığını belirtmiştir. Adayların Türkçe dil bilgisi hâkimiyetlerine 3. ve 4. sınıf düzeyinde karşılaştırmalı olarak bakıldığında ise her iki sınıf düzeyinde de kendilerini yeterli hissettikleri görülmüştür. Diğer yandan öğretmen

¹Makale yazımı yazar etki oranı: 1.yazar: %50, 2. yazar: %50. Bu çalışma, 20-22 Nisan 2019 tarihleri arasında Antalya’da “2. Uluslararası Yönetim ve Sosyal Bilimler Kongresi”nde sunulan bildiriden genişletilerek üretilmiştir.

²Doç. Dr., Türkçe Eğitimi, MEB, umityildiztr@gmail.com, Orcid: 0000-0003-0415-8051

³Yüksek Lisans Öğrencisi, Türkçe Eğitimi, Pamukkale Üniversitesi, gulsumsertoglu@gmail.com, Orcid: 0000-0001-9911-9535

adaylarının, ana dili olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşım, yöntem ve teknik bilgisi ve bunları uygulama bağlamında ana dilinde kendilerini yeterli görürken Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yeterli görmedikleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anadili olarak Türkçe öğretimi, Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Türkçe öğretmen adayları, Dil bilgisi öğretimi, Öz yeterlik.

In the Context of Turkish Language Education as A Native and Foreign Language, Turkish Language Teacher Candidates' Self-efficacy Perceptions of Teaching Grammar

Abstract

The purpose of this paper is to determine the self-efficacy perceptions of Turkish Language Teacher candidates towards teaching grammar in the context of Turkish language teaching as a native and foreign language. Data, in this descriptive study, have been collected through interview, which is one of the qualitative data collection methods. 80 Turkish language teacher candidates, which were studying Turkish Language Teaching (BA) from two state universities in Aegean and Mediterranean regions of Turkey in 2018-2019 educational year, have been formed the sample of this study. Data have been collected via structured written interview form from 80 teacher candidates decided through purposeful sample method. Collected data, investigated through content analysis method by researchers, have been evaluated in terms of Turkish language teacher candidates' self-efficacy perceptions towards the processes of teaching grammar of Turkish as a native and foreign language comparatively. As a result, teacher candidates have stated that they felt themselves considerably sufficient about Turkish grammar and Turkish grammar courses at university have helped their mastery of grammar. When their junior and senior year Turkish grammar mastery has been analyzed comparatively, it has been seen that they felt confident at both levels. On the other hand, it has been determined that teacher candidates did not see themselves sufficient enough in teaching Turkish as a foreign language, although they did as a native language in terms of approaches, methods or techniques and their applications which are/can be used in teaching Turkish grammar.

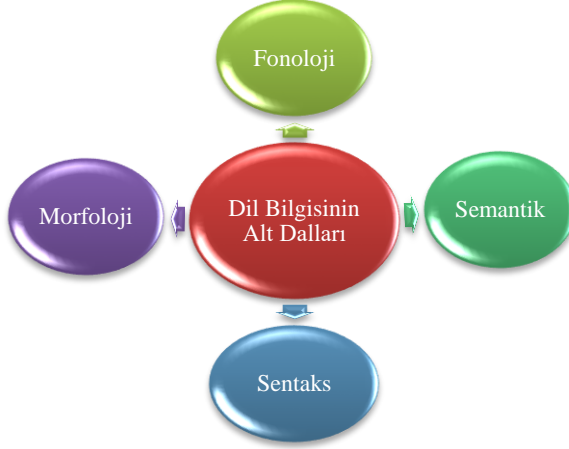
Keywords: Teaching Turkish as a Native Language, Teaching Turkish as a Foreign Language, Turkish language teacher candidates, Teaching grammar, Self efficacy.

GİRİŞ

Dili oluşturan yapıların küçükten büyüğe doğru sesler, heceler, sözcükler, tümceler ve metinler olduğunu söylemek mümkündür. Bu yapıların belli kurallar dahilinde bir araya gelmesiyle de dil bilgisi olgusu ortaya çıkmaktadır. Latince “grammatica” sözcüğünden gelmekte olan dil bilgisi, harfleri okuma yazma

sanatı olarak ele alınmaktadır. Kurallar bütünü olarak kabul gören dil bilgisi; günümüzde dilin ses, biçim, tümce ve metin yapısını inceleme ve yapıların kullanımlarını/görevlerini açıklama bağlamında geniş bir alan haline gelmiştir (Güneş, 2016).

Şekil 1’de dil bilgisinin bazı alt dallarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Şekil 1. Dil Bilgisinin Bazı Alt Dallarını (Finegan, 1989’ dan uyarlanmıştır.)

Finegan (1989) dil bilgisinin alt dalları için (Fonoloji, morfoloji, semantik ve sentaks.) “bir sözcüğü bilmek için sahip olunması gereken dört bilgi” ifadesini kullanmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu alt dalların anlamlarını şu şekilde açıklamaktadır: Fonoloji, sözcükte bulunan sesler ve bu seslerin sıralanışı; semantik, sözcüğün anlamı; sentaks, sözcüğün yapısal olarak hangi kategoriye ait olduğu (isim, sıfat vb.) ve bir tümce içinde sıralanışı; morfoloji, sözcüklerin oluşumu.

Günümüzde ana dili olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi farklı biçimlerde yapılabilmektedir. Genel anlamda dil bilgisi öğretiminin dinleme, okuma, yazma, konuşma öğrenme alanlarını destekleyecek ve söz konusu becerilerin uygulanmasına olanak sağlayacak biçimde yapılması amaçlanmaktadır. Dolayısıyla dil bilgisi öğretimi teorik bilgilerin doğrudan verildiği bir alan olmaktan ziyade bilgilerin uygulama boyutunda kullanılabilmesine olanak sağlayacak biçimde ele alınmalıdır (MEB, 2006:7).

Hudson (1992), dil bilgisi öğretiminin gerekçelerini aşağıda görüldüğü gibi sıralamaktadır:

- a. “Dilsel özsaygıyı, özgüveni oluşturmak,

- b. Ölçünlü dil öğretimine yardımcı olmak,
- c. Başarımı (performans) arttırmaya yardımcı olmak,
- d. Yabancı dilleri öğrenmeye yardımcı olmak,
- e. Dilsel ve kültürel hoşgörüyü arttırmak,
- f. Bilimsel yöntem ve çözümleyici düşünmeyi öğretmek,
- g. Dili kötüye kullananlara karşı korunmak,
- h. Dil sorunlarını anlamaya yardımcı olmak,
- i. Dil hakkındaki genel bilgiyi derinleştirmek.” (Akt. Aydın, 1997: 24).

Dil becerilerinin geliştirilmesini amaçlayan dil bilgisi öğretiminin, günlük hayatla ilişkilendirilerek, ezberci sistemden uzak ve metinlerden hareketle yapılması öncelenmelidir (Temizkan, 2012). Dil bilgisi öğretimini çağdaş düzeye taşımak için ders kitapları ve öğretim programlarının düzenlenmesinin yanında Türkçe öğretmenlerine de önemli sorumluluklar düşmektedir. Türkçe öğretmenlerine düşen bu göreve karşılık, dilbilimciler de dil öğretiminde dilbilim kuramlarını uygulamayı ve bu kuramları öğretmenlere tanıtmayı amaç edinmelidir (Aydın, 1999).

Dil bilgisi öğretiminde kullanılan temel yaklaşımlar davranışçı, bilişsel ve yapılandırıcı dil öğretim yaklaşımları olarak karşımıza çıkmaktadır (Güneş, 2018; Çolak, 2013). Güneş’e (2013) göre, yapılandırıcı dil öğretiminde öğrencinin derslere etkin ve aktif olarak katılması sağlanır. Öğrencilerin ön bilgileri harekete geçirilerek aktif bir öğrenme ortamı oluşturulmaya çalışılır. Ayrıca, derslerde öğrencilere çeşitli etkinlikler yaptırılır (Soru sorma, eleştirel düşünme, sorunlara çözüm önerileri bulma, ilgi ve merak uyandırma gibi.).

Dil öğretiminde kullanılan düz anlatım, dramatizasyon, tartışma gibi yöntemler ve bilgisayarla öğretim, balık kılçığı, mikro öğretim gibi tekniklerle öğrenme ortamları desteklenerek süreçler zenginleştirilir.

Yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan dil bilgisi çeviri, doğrudan, işitsel/dilsel, sessiz yol, telkin, grupla dil öğretimi, toplu fiziksel tepki, iletişimsel, içerik temelli dil öğretimi, görev temelli dil öğretimi (Larsen-Freeman ve Anderson, 2011) gibi dil öğretim yaklaşım ve yöntemleri içinde iletişimsel yaklaşım diğerlerine göre sık kullanılan bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaylı ve Yaylı’ya (2014) göre dil bilgisini sadece yapı öğretimi boyutunda görmeyip işlev ve yapıyı birlikte ele alan iletişimsel yaklaşım, dil öğretiminde devrim niteliğinde bir yere sahiptir. Ayrıca, iletişimsel yaklaşıma göre dilin sadece yapı boyutuyla değil, iletişimsel işlevleri ile birlikte göz önünde bulundurulması gerekir.

Son dönemlerde, ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bağlamında öğretmen yeterlikleri ile ilgili çalışmaların artmaya başladığı görülmektedir (Şengül, 2018; Coşkun, Gelen ve Öztürk, 2014; Mete ve Gürsoy, 2013; Şahin, Kurudayıoğlu, Tunçel ve Öztürk, 2013; Ülper ve Bağcı, 2012; Coşkun, Özer ve Tiryaki, 2010; Çetinkaya, 2007). Mete'ye (2012) göre, öğretmen niteliği ile öğrenci başarısı arasında doğrudan bir ilişki söz konusudur. Öğretmen niteliğinin öğrenci başarısına etkisinin anlaşılması ile birlikte, özellikle 1980'lerden itibaren, öğretmen niteliğinin öğrenci üzerindeki etkisini kanıtlayan çalışmaların sayısı gözle görülür biçimde artmıştır.

MEB (2017) öğretmenlerin, mesleklerini etkili ve verimli bir biçimde gerçekleştirebilmeleri için taşınmaları gereken bilgi, beceri ve tutumları öğretmen yeterlikleri olarak tanımlamaktadır. Diğer yandan öğretmenlerin temel yeterliklere sahip olmasının öğrenci başarılarının artırılmasıyla doğru orantılı olduğunu belirtmektedir. Köksal'a (2008) göre yeterlik olgusu, öğretmenlerde bulunması beklenen niteliklerin artırılması için sahip olunması gereken bir olgudur. MEB (2017) tarafından yayımlanan "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri" kılavuzunda, öğretmen yeterlikleri ayrı ayrı alanlar olarak belirlenmemiştir. Aksine kılavuzda yer alan temel yeterliklere alan bilgisi ve alan eğitimi bilgisi de eklenerek bütünsel bir yaklaşım oluşturmak amaçlanmıştır. Söz konusu yeterlik alanlarına ilişkin bilgilere Şekil 2'de yer verilmiştir.

Şekil 2. MEB Öğretmenlik Mesleği Yeterlik Alanları

Öğretmen yeterliklerinin ele alındığı çalışmalar ile ilgili literatür incelendiğinde, çalışmaların nicelik açısından arttığı gözlenirse de ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimine yönelik öz yeterlik algılarının belirlenmesi üzerine yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Özellikle ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi bağlamında öz yeterlik algılarının belirlenmesine yönelik karşılaştırmalı çalışmaların sayısının

literatürde sınırlı olduğu göz önüne alındığında, mevcut nitel çalışmanın sonuçlarının alana katkı sağlayacağı varsayılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Türkiye’de iki devlet üniversitesinde, Türkçe öğretmenliği lisans programında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının, Türkçe dil bilgisi öğretimine yönelik öz yeterlik algılarını belirlemektir. Çalışmada, öğretmen adaylarının Türkçe dil bilgisine yönelik öz yeterlik algıları; dil bilgisi hakimiyetlerine, yaklaşım/yöntem/teknik bilgilerine ve yaklaşımları/yöntemleri/teknikleri uygulama düzeylerine yönelik görüşleri bağlamında algılarını belirlemek üzere araştırılmıştır.

Alt Problemler

Bu çalışmada, Türkiye’de iki devlet üniversitesinde, Türkçe öğretmenliği lisans programına devam etmekte olan Türkçe öğretmen adaylarının ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimine yönelik öz yeterlik algılarını belirlemek amacıyla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Türkçe öğretmen adaylarının;

1. Türkçe dil bilgisi hakimiyetleri bağlamında öz yeterlik algıları nelerdir ve sınıf düzeylerine (3. ve 4. sınıf) göre farklılaşmakta mıdır?
2. Ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşım/yöntem/teknik bilgisi bağlamında öz yeterlik algıları nelerdir ve sınıf düzeylerine (3. ve 4. sınıf) göre farklılaşmakta mıdır?
3. Ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşımları/yöntemleri/teknikleri uygulama düzeyleri bağlamında öz yeterlik algıları nelerdir ve sınıf düzeylerine (3. ve 4. sınıf) göre farklılaşmakta mıdır?

Çalışmanın Önemi

İlgili alanyazın tarandığında ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi bağlamında öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının belirlenmesine yönelik çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nitel çalışmanın, alanyazına bu bağlamda katkı sağlayacağı varsayılmaktadır.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın çalışma grubu, Türkiye’de iki devlet üniversitesinde, Türkçe öğretmenliği lisans programına devam etmekte olan kırkar, üçüncü ve dördüncü sınıf Türkçe öğretmen adayı ile sınırlıdır. Çalışmanın daha geniş kitlelere

uygulanması sağlanabilir. Çalışmada yapılandırılmış yazılı görüşme formu dışında veri toplama aracı kullanılmamıştır. Veri toplama sürecine anket, ölçek, gözlem gibi araçların eklenmesi ile derinlemesine veri toplanabilir.

Şekil 3. Çalışmanın Alt Problemlerine Yönelik Bilgiler

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri kaynakları ve veri toplama araçlarına yönelik bilgiler yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Bu nitel araştırmada, veri toplama tekniklerinden yapılandırılmış yazılı görüşme kullanılmıştır. Araştırmanın yaklaşımını belirleyen nitel araştırma desenlerinde sınırları kesinleşmiş bir yönlendirme söz konusu değildir. Bu bağlamda, nitel desenler araştırmacının çalışmaya esnek biçimde yaklaşabilmesine olanak sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Olgubilim (fenomenoloji) deseninde yürütülen bu çalışmada, Ege ve Akdeniz Bölgelerindeki iki devlet üniversitesinin Türkçe öğretmenliği lisans programında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının, Türkçe dil bilgisi öğretimine yönelik öz yeterlik algılarını belirlemek amaçlanmıştır. Ayrıntılı ve derinlemesine bir anlayışa sahip olmadığımız ancak farkında olduğumuz olgular üzerinde duran olgubilim çalışmalarının (Yıldırım ve Şimşek, 2018; Croypley,

2002) amacı bir olguyla ilgili kişisel görüşleri, daha genel bir düzeye taşımaktır (Creswell, 2007).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yoluyla belirlenen 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Türkiye’de iki devlet üniversitesinde, Türkçe öğretmenliği lisans programına devam etmekte olan 80, üçüncü ve dördüncü sınıf Türkçe öğretmen adayı oluşturmaktadır. Ölçüt örnekleme, belli niteliklere sahip olan gözlem birimleriyle çalışılan örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk vd., 2015). Araştırmanın katılımcı grubu belirlenirken çalışmaya gönüllülük esasında katkı sağlayan tüm katılımcılar, Türkçe öğretmenliği lisans programına devam etmekte olan üçüncü ve dördüncü sınıf Türkçe öğretmen adaylarından seçilmiştir. Diğer yandan çalışmaya; lisans düzeyinde yabancılara Türkçe öğretimi ve dil bilgisi derslerini almış/almakta olan öğretmen adayları dahil edilmiştir. Araştırmada katılımcılar, kimliklerinin gizliliği doğrultusunda Ö1, Ö2, ..., Ö80 şeklinde kodlanmıştır. Kodlamalar, Ö1-Ö40 arası üçüncü sınıf; Ö41-Ö80 arası dördüncü sınıf Türkçe öğretmen adaylarını temsil edecek biçimde belirlenmiştir. Diğer yandan Ö1-Ö20 ve Ö41-Ö60 olarak kodlanan katılımcılar Akdeniz bölgesindeki devlet üniversitesinden; Ö21-Ö40 ve Ö61-Ö80 olarak kodlanan katılımcılar ise Ege bölgesindeki devlet üniversitesinden çalışmaya katılan öğretmen adaylarını ifade etmektedir. Katılımcıların demografik özelliklerine yönelik bulgulara Tablo 1’de yer verilmiştir.

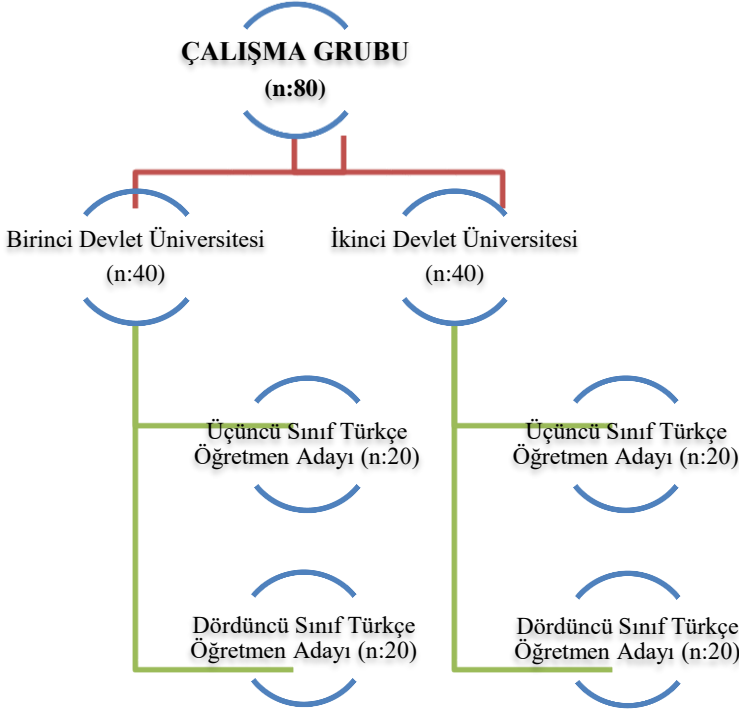
Tablo 1’deki bulgular göz önünde bulundurulduğunda, çalışmaya gönüllü olarak katılan Türkçe öğretmen adaylarının büyük kısmının (% 71,3) kadın olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının yaşlarının genel olarak 20-21 yaş (% 49,3) aralığında sıklığı görülmektedir. Katılımcılar, lisans düzeyinde Türkçe öğretmenliği programına devam etmekte olan 40 üçüncü sınıf ve 40 dördüncü sınıf Türkçe öğretmen adayından oluşmaktadır. Ağırlıklı not ortalamalarına bakıldığında ise 2.00-3.00 aralığı düşük, 3.00-3.50 aralığı orta ve 3.50-4.00 aralığı yüksek düzeyde başarılı olarak değerlendirilirse, öğretmen adaylarının orta düzeyde (% 58,75) başarılı oldukları söylenebilir.

Tablo 1.
Katılımcılara Ait Bilgiler (Cinsiyet, Yaş, Sınıf, GANO)

		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	57	% 71,3
	Erkek	23	% 28,7
Yaş	20-21 yaş	37	% 49,3
	22-23 yaş	29	% 38,6
	24-34 yaş	9	% 12
Sınıf	3. Sınıf	40	% 50
	4. Sınıf	40	% 50
GANO (Genel)	2.00-3.00	20	% 25
Ağırlıklı Not	3.00-3.50	47	% 58,75
Ortalaması)	3.50-4.00	13	% 16,25

Veri Kaynakları ve Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak yapılandırılmış yazılı görüşme formu kullanılmıştır. Sözlü yapılandırılmış görüşme için kolay uygulanabilir ve ekonomik bir alternatif olan yapılandırılmış yazılı görüşme, katılımcılara davranışsal ve durumsal boyutta sorular sunar ve söz konusu soruları katılımcıların grup ortamında yazılı olarak yanıtlamalarına olanak sağlar (Whetzel, Baranowski, Petro, Curtin ve Fisher, 2003). Çalışmada kullanılan yazılı görüşme formu 7 sorudan oluşmaktadır. Görüşme soruları oluşturulurken ilk aşamada ilgili literatür taranarak madde havuzu oluşturulmuştur. İkinci aşamada madde havuzundan çekilen maddeler ile form oluşturulmuş ve iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında görev yapmakta olan iki uzmanla birlikte Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalında görev yapmakta olan bir uzmanın görüşleri dahilinde forma son biçimi verilmiştir. Veriler, 80 Türkçe öğretmen adayından yazılı görüşme formu yardımıyla toplanmıştır.

Şekil 4. Katılımcı Sayılarına Yönelik Bilgiler

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, Türkiye’de iki devlet üniversitesinde, Türkçe öğretmenliği lisans programında öğrenim görmekte olan Türkçe öğretmen adaylarının ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimine yönelik öz yeterlik algılarını belirlemek üzere Türkçe öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Çalışmaya ait bulgular, Türkçe öğretmenliği lisans programına devam etmekte olan öğretmen adaylarının; Türkçe dil bilgisi hakimiyetleri, ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşım/yöntem/teknik bilgisi, ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşımları/yöntemleri/teknikleri uygulama düzeyleri bağlamında öz yeterlik algılarına yönelik bulgular olmak üzere üç alt başlıkta sunulmuştur.

Katılımcılardan yazılı yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla toplanan veriler, araştırmacılar tarafından içerik analizine tabi tutularak incelenmiştir. Araştırmada katılımcılar, kimliklerinin gizliliği doğrultusunda, Ö1-Ö40 arası üçüncü sınıf; Ö41-Ö80 arası dördüncü sınıf Türkçe öğretmen adaylarını temsil edecek biçimde kodlanmıştır. Katılımcılar görüşme sırasında Türkçe dil bilgisi hakimiyetlerine, dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşım/yöntem/teknik bilgisine ve yaklaşım/yöntem/teknikleri uygulamalarına yönelik öz yeterlik algılarını ve dil bilgisi öğretimine yönelik görüşlerini/önerilerini beyan etmişlerdir. İçerik analizi sonucunda ortaya çıkan kategoriler betimsel istatistikler (frekans ve yüzde tabloları) aracılığıyla sunulmuştur. Diğer yandan, öğrencilerin görüşlerinden doğrudan ifadelere yer verilerek tablolardaki bulgular desteklenmiştir. Bulguların yorumlanması sırasında 3. ve 4. sınıflara yönelik karşılaştırmalı tablolarda (Tablo 3, 7, 10, 13.) en yoğun frekansa sahip görüşlere, diğer tablolarda ise en düşük ve en yoğun frekanslı görüşlere odaklanılmıştır.

Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Birinci alt problem çerçevesinde öğrencilerin Türkçe dil bilgisi hakimiyetleri bağlamında öz yeterlik algılarına yönelik bulgulara Tablo 2, Tablo 3 ve Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 2.
Katılımcıların Dil Bilgisi Hakimiyetine Yönelik Bulgular

	Türkçe dil bilgisi hâkimiyeti bağlamında kendini yeterli hissetme durumu				
	Tamamen Yetersiz	Kısmen Yeterli	Yeterli	Oldukça Yeterli	Tamamen Yeterli
Frekans (f)	3	15	32	25	5
Yüzde (%)	% 3,75	% 18,75	% 40	% 31,25	% 6,25

Tablo 2'deki bulgular dikkate alındığında, Türkçe öğretmen adaylarının Türkçe dil bilgisi hakimiyeti bağlamında kendilerini önemli oranda yeterli (% 40) hissettikleri görülürken öğrencilerden sadece üçünün (% 3,75) kendini Türkçe dil bilgisi hakimiyeti bağlamında tamamen yetersiz hissettiği görülmektedir.

Tablo 3.

Katılımcıların Türkçe Dil Bilgisi Hâkimiyeti Bağlamında Kendilerini Yeterli Hissetmelerine Yönelik Görüşleri (3. ve 4. Sınıf Karşılaştırmalı)

Görüş	3. sınıf		4. sınıf	
	f	Öğrenci	f	Öğrenci
Kendini yeterli hissedenler	9	Ö1, Ö5, Ö7, Ö10, Ö11, Ö15, Ö18, Ö19, Ö20	5	Ö21, Ö23, Ö30, Ö34, Ö40
Kendini kısmen yeterli hissedenler	6	Ö8, Ö9, Ö12, Ö13, Ö16, Ö17	1	Ö36
Programda uygulama derslerinin eksik olduğunu ifade edenler	4	Ö2, Ö8, Ö9, Ö15	-	
Üniversitede kendilerine sunulan dil bilgisi derslerinin ortaokul ve lisenin tekrarı gibi olduğunu düşünenler	4	Ö2, Ö5, Ö6, Ö15	1	Ö34
Dil bilgisine yönelik bilgilerini kendi çabalarıyla öğrendiğini ifade edenler	4	Ö4, Ö5, Ö6, Ö20	1	Ö30
Üniversite eğitiminin dil bilgisi hâkimiyetine katkı sağlamadığını düşünenler	3	Ö6, Ö16, Ö18	-	
Dil bilgisi konusunda kendini geliştirmek isteyenler	3	Ö6, Ö16, Ö17	1	Ö23
Dil bilgisi hâkimiyetinin bilgi düzeyinde olduğunu ifade edenler	3	Ö7, Ö9, Ö15	-	
Lisans düzeyinde dil bilgisi ders sayılarının ve saatlerinin yetersiz olduğunu düşünenler	3	Ö22, Ö33, Ö34	-	
Üniversitede edindiği bilgilerin daha önce öğrendiklerini geliştirmesine yardımcı olduğunu düşünenler	3	Ö19, Ö5, Ö10	2	Ö24, Ö32
Üniversitede öğrendiklerinin şu andaki dil bilgisi hâkimiyetine katkı sağladığını düşünenler	2	Ö14, Ö15	5	Ö24, Ö30, Ö38, Ö39, Ö40
Bazı ayrıntılar hariç bütün dil bilgisi konularına hâkim olduğunu ifade edenler	1	Ö3	2	Ö78, Ö35
Dil bilgisi derslerine gereken önemin verilmediğini düşünenler	1	Ö3	2	Ö22, Ö33
Derslerde genellikle ödevlendirme yapılarak dil bilgisi konularının teorik düzeyde ele alındığını ifade edenler	2	Ö2, Ö8	-	
Dil bilgisine özel ilgisi olanlar	2	Ö7, Ö10	-	
Kendini yetersiz hissedenler	1	Ö2	1	Ö21
Teorik düzeyde ele alınan derslerin kalıcı olmadığını ifade edenler	2	Ö12, Ö13	-	

Tablo 4

Katılımcıların Türkçe Dil Bilgisi Hâkimiyeti Bağlamında Kendilerini Yeterli Hissetmelerine Yönelik Görüşleri (3. ve 4. Sınıf Birlikte)

Görüş	f	3. ve 4. sınıf Öğrenci
Kendini yeterli hissedenler	15	Ö1, Ö5, Ö7, Ö10, Ö11, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö23, Ö30, Ö34, Ö40
Üniversitede öğrendiklerinin şu andaki dil bilgisi hakimiyetine katkı sağladığını düşünenler	7	Ö14, Ö15, Ö24, Ö30, Ö38, Ö39, Ö40
Kendini kısmen yeterli hissedenler	7	Ö8, Ö9, Ö12, Ö13, Ö16, Ö17, Ö36
Üniversitede kendilerine sunulan dil bilgisi derslerinin ortaokul ve lisenin tekrarı gibi olduğunu düşünenler	5	Ö2, Ö5, Ö6, Ö15, Ö34
Üniversitede edindiği bilgilerin daha önce öğrendiklerini geliştirmesine yardımcı olduğunu düşünenler	5	Ö5, Ö10, Ö19, Ö32, Ö24
Dil bilgisine yönelik bilgilerini kendi çabalarıyla öğrendiğini ifade edenler	5	Ö4, Ö5, Ö6, Ö20, Ö30
Dil bilgisi konusunda kendini geliştirmek isteyenler	4	Ö6, Ö16, Ö17, Ö23
Programda uygulama derslerinin eksik olduğunu ifade edenler	4	Ö2, Ö8, Ö9, Ö15
Üniversite eğitiminin dil bilgisi hakimiyetine katkı sağlamadığını düşünenler	3	Ö6, Ö16, Ö18
Lisans düzeyinde dil bilgisi ders sayılarının ve saatlerinin yetersiz olduğunu düşünenler	3	Ö22, Ö33, Ö34
Bazı ayrıntılar hariç dil bilgisi konularına hakim olduğunu ifade edenler	3	Ö3, Ö35, Ö78
Dil bilgisi derslerine gereken önemin verilmediğini düşünenler	3	Ö3, Ö22, Ö33
Dil bilgisi hakimiyetinin bilgi düzeyinde olduğunu ifade edenler	3	Ö7, Ö9, Ö15
Derslerde genellikle ödevlendirme yapılarak dil bilgisi konularının teorik düzeyde ele alındığını ifade edenler	2	Ö2, Ö8
Dil bilgisine özel ilgisi olanlar	2	Ö7, Ö10
Kendini yetersiz hissedenler	2	Ö2, Ö21
Teorik düzeyde ele alınan derslerin kalıcı olmadığını ifade edenler	2	Ö12, Ö13

Tablo 4’te 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin (f:80) görüşleri birlikte sunulmuştur. Tablo 4’teki bulgular dikkate alındığında, öğrencilerin Türkçe dil bilgisi hakimiyeti bağlamında kendilerini yeterli hissetmelerine yönelik algılarının “yeterli hissedenler” (f:15), “üniversitede öğrendiklerinin şu andaki dil bilgisi hakimiyetine katkı sağladığını düşünenler” (f:7) ve “kendini kısmen yeterli hissedenler” (f:7) kategorilerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Bu bölümde öğrencilerin Türkçe dil bilgisi hakimiyetleri bağlamında eklemek istediklerine yönelik yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Eklemek istediğiniz bir şey varsa lütfen belirtiniz...” bölümüne verdikleri yanıtlardan doğrudan ifadelere yer verilmiştir.

Tablo 5.

Katılımcıların Türkçe Dil Bilgisi Hakimiyetlerine Yönelik Diğer Görüşleri

“Kendimi Türkçe dil bilgisi konusunda 5, 6, 7 ve 8. sınıflara ders anlatabilecek düzeyde görüyorum.” (Ö1).

“Lise bilgilerimin üstüne yenisini koymadım.” (Ö3).

“Bazı zor konular için ayrı dil bilgisi derslerinin açılmasını istiyorum.” (Ö3).

“Dil bilgisi konusunda aldığım eğitimlerin yeterli olmadığını düşünüyorum.” (Ö4).

“Üniversiteye kadar aldığım eğitim ve dil bilgisi konularına olan özel ilgimden dolayı kendimi bu konuda yeterli hissediyorum.” (Ö7).

“Derslerde konular içselleştirilmeden, ezberci anlayışla anlatılıp geçilmektedir, üstünde durulmamaktadır.” (Ö12).

“Ezberlemeyi önceleyen bir dil bilgisi eğitimi aldığımı düşünüyorum. Bu sebeple dil bilgisini sınavlara yönelik olacak şekilde öğrenip diğer durumlarda göz ardı ettiğimi düşünüyorum.” (Ö20).

“Öz güvensiz olduğum için dil bilgisi konusunda yeterli değilim.” (Ö21).

“Lisede verilen ezbere dayalı ve standart bilgilere karşın üniversitede aldığımız dil bilgisi derslerinde dil bilgisini sezerek, anlayarak, zihnimizde şematik olarak doğru şekilde yerleştirerek öğrendik. Bu olumlu sonucu elde etmemdeki en önemli etken dersi veren hocamızın yöntemi ve tekniğidir. Kalıcı bir öğrenmenin sonucunda nitelikli bir öğretim gerçekleştirebilecek düzeyde olduğumu düşünüyorum.” (Ö39).

Birinci alt problem çerçevesinde öğrencilerin lisans düzeyindeki Türkçe dil bilgisi derslerinin şu andaki Türkçe dil bilgisi hakimiyetlerine katkısı bağlamında öz yeterlik algılarına yönelik bulgulara Tablo 6, Tablo 7 ve Tablo 8’de yer verilmiştir.

Tablo 6.

Katılımcıların Lisans Düzeyindeki Dil Bilgisi Derslerinin Dil Bilgisi Hâkimiyetlerine Katkısına Yönelik Görüşleri

Üniversite öğrenimi boyunca alınan dil bilgisi derslerinin mevcut Türkçe dil bilgisi hâkimiyetine katkısı					
	Hiç Katkı Sağlamadı	Kısmen Katkı Sağladı	Katkı Sağladı	Oldukça Katkı Sağladı	Tamamen Katkı Sağladı
Frekans (f)	8	29	27	11	5
Yüzde (%)	% 10	% 36,25	% 33,75	% 13,75	% 6,25

Tablo 6'daki bulgular dikkate alındığında, öğrencilerin önemli bir kısmının (% 36,25) üniversite öğrenimleri boyunca aldıkları dil bilgisi derslerinin mevcut Türkçe dil bilgisi hâkimiyetlerine kısmen katkı sağladığını belirttiği görülmektedir. Diğer yandan, öğrencilerden sadece beşi (% 6,25) üniversite öğrenimi boyunca aldığı Türkçe dil bilgisi derslerinin mevcut dil bilgisi öğrenimine tamamen katkı sağladığını belirtmiştir.

Tablo 7'de 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin (f:80) görüşleri karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. Tablo 7'deki bulgulara göre, 3. sınıf öğrencileri lisans düzeyindeki dil bilgisi derslerinin dil bilgisi hakimiyetlerine katkısına yönelik, üniversitede aldıkları dil bilgisi derslerinin üniversite öncesi eğitimlerinde aldıkları derslerin sadece tekrarını sağlandığını (f:7) belirtmektedir. Diğer yandan 4. sınıf öğrencileri, üniversitede aldıkları eğitimin dil bilgisi hakimiyetlerine oldukça katkı sağladığını (f:5) ve lisans düzeyindeki dil bilgisi derslerinin dil bilgisi hakimiyetlerine katkı sağladığını (f:5) düşünmektedir.

Tablo 7.

Katılımcıların Lisans Düzeyindeki Dil Bilgisi Derslerinin Mevcut Dil Bilgisi Hâkimiyetlerine Katkısına Yönelik Görüşleri (3. ve 4. Sınıf Karşılaştırmalı)

	Görüş	3.Sınıf		4. Sınıf	
		f	Öğrenci	f	Öğrenci
Katılımcıların Lisans Düzeyindeki Dil Bilgisi Derslerinin Dil Bilgisi Hâkimiyetlerine Katkısına Yönelik Görüşleri	Üniversitede aldıkları dil bilgisi derslerinin üniversite öncesi eğitimlerinde aldıkları derslerin sadece tekrarını sağlandığını ifade edenler	7	Ö6, Ö7, Ö10, Ö12, Ö13, Ö15, Ö20	-	
	Üniversitede aldığı eğitimin dil bilgisi hâkimiyetine oldukça katkı sağladığını düşünenler	3	Ö11, Ö14, Ö58,	5	Ö21, Ö23, Ö24, Ö39, Ö40
	Lisans düzeyindeki dil bilgisi derslerinin dil bilgisi hâkimiyetine katkı sağladığını düşünenler	-		5	Ö30, Ö33, Ö35, Ö61, Ö69
	Sözcük kökenleri hakkında bilgi edindiğini ifade edenler	3	Ö7, Ö8, Ö9	2	Ö33, Ö34
	Üniversitede dil bilgisinin öğretim boyutunun ele alınmadığını ifade edenler	3	Ö5, Ö8, Ö16	1	Ö31
	Üniversitede dil bilgisi konularının daha detaylı ele alındığını ifade edenler	1	Ö58	2	Ö24, Ö38
	Dil bilgisi konularının bildikleri varsayılarak işlenmeden geçildiğini ifade edenler	1	Ö1	-	
	Üniversitede dil bilgisi derslerine ağırlık verilmediğini düşünenler	1	Ö3	-	
	Üniversitede aldıkları eğitimin dil bilgisi hâkimiyetlerine tam olarak katkı sağlamadığını ifade edenler	1	Ö4	3	Ö22, Ö31, Ö34
	Dil bilgisi eğitiminin belli başlı zamanlarda aksadığını belirtenler	1	Ö4	1	Ö32
	Dil bilgisi derslerinin günümüze yaklaştırılarak işlenmesi gerektiğini ifade edenler	1	Ö6	1	Ö22
	Üniversitede öğrendiklerinin kalıcı olmadığını ifade edenler	1	Ö12	-	
	Üniversitede dil bilgisi derslerinin teorik düzeyde işlendiğini ve öğrencilerin derste pasif kaldığını ifade edenler	1	Ö16	1	Ö78
	Dil bilgisinin akademik boyutta ele alınmasının dil bilgisi hâkimiyetine katkı sağlamadığını düşünenler	-		1	Ö74

Tablo 8.

Katılımcıların Lisans Düzeyindeki Dil Bilgisi Derslerinin Mevcut Dil Bilgisi Hâkimiyetlerine Katkısına Yönelik Görüşleri (3. ve 4. Sınıf Birlikte)

Görüş	f	3. ve 4. Sınıf Öğrenci
Üniversitede aldığı eğitimin dil bilgisi hakimiyetine oldukça katkı sağladığını düşünenler	8	Ö11, Ö14, Ö21, Ö23, Ö24, Ö39, Ö40, Ö58
Üniversitede aldıkları dil bilgisi derslerinin üniversite öncesi eğitimlerinde aldıkları derslerin sadece tekrarını sağladığını ifade edenler	7	Ö6, Ö7, Ö10, Ö12, Ö13, Ö15, Ö20
Lisans düzeyindeki dil bilgisi derslerinin dil bilgisi hakimiyetine katkı sağladığını düşünenler	5	Ö30, Ö33, Ö35, Ö61, Ö69
Sözcük kökenleri hakkında bilgi edindiğini ifade edenler	5	Ö7, Ö8, Ö9, Ö33, Ö34
Üniversitede dil bilgisinin öğretim boyutunun ele alınmadığını ifade edenler	4	Ö5, Ö8, Ö16, Ö31
Üniversitede dil bilgisi konularının daha detaylı ele alındığını ifade edenler	3	Ö24, Ö38, Ö58
Üniversitede aldıkları eğitimin dil bilgisi hakimiyetlerine tam olarak katkı sağlamadığını ifade edenler	3	Ö4, Ö22, Ö31
Üniversitede dil bilgisi derslerinin teorik düzeyde işlendiğini ve öğrencilerin derste pasif kaldığını ifade edenler	2	Ö16, Ö78
Dil bilgisi derslerinin günümüze yaklaştırılarak işlenmesi gerektiğini ifade edenler	2	Ö6, Ö22
Dil bilgisi eğitiminin belli başlı zamanlarda aksadığını belirtenler	2	Ö4, Ö32
Dil bilgisinin akademik boyutta ele alınmasının dil bilgisi hakimiyetine katkı sağlamadığını düşünenler	1	Ö74
Dil bilgisi konularının bildikleri varsayılarak işlenmeden geçildiğini ifade edenler	1	Ö1
Üniversitede dil bilgisi derslerine ağırlık verilmediğini düşünenler	1	Ö3
Üniversitede öğrendiklerinin kalıcı olmadığını ifade edenler	1	Ö12

Tablo 8’de 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin (f:80) görüşleri birlikte sunulmuştur. Tablo 8’deki bulgular dikkate alındığında, öğrencilerin üniversite öğrenimi boyunca aldıkları dil bilgisi derslerinin şu andaki Türkçe dil bilgisi hakimiyetlerine katkısına yönelik algılarının “üniversitede aldığı eğitimin dil bilgisi hakimiyetine oldukça katkı sağladığını düşünenler” (f:8) ve “üniversitede aldıkları dil bilgisi derslerinin üniversite öncesi eğitimlerinde aldıkları derslerin sadece tekrarını sağladığını ifade edenler” (f:7) kategorilerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Bu bölümde, öğrencilerin üniversite öğrenimi boyunca aldıkları Türkçe dil bilgisi derslerinin şu andaki Türkçe dil bilgisi hakimiyetlerine katkısı bağlamında yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Eklemek istediğiniz bir şey varsa

lütfen belirtiniz...” bölümüne verdikleri yanıtlardan doğrudan ifadelere yer verilmiştir.

Tablo 9.

Katılımcıların Lisans Düzeyindeki Dil Bilgisi Derslerinin Dil Bilgisi Hâkimiyetlerine Katkısına Yönelik Diğer Görüşleri

“Dil bilgisinde kendimi alanım gereği ortaokul seviyesinde bir öğrenciye dil bilgisi öğretebilecek kadar yeterli hissediyorum. Anlam bilgisi, ses bilgisi gibi noktalarda bu işi yapabileceğimi düşünüyorum.” (Ö11)

“Almış olduğumuz dil bilgisi dersleri az çok da olsa katkı sağladı. Fakat ortaokul ve lise düzeyi bilgilerinin üzerine de çok fazla katkısı olmadı. Öğretilen bilgiler lise düzeyinde lisans düzeyine yönelik fazla bilgi kazandırmadı.” (Ö15).

“Lise yıllarımda dil bilgisine neredeyse hiç hakim değildim. Üniversite yıllarımda dil bilgisine olan ön yargım biraz hafıfladı.” (Ö17).

“Üniversite eğitimime başlamadan önce de dil bilgisi alanında kendimi başarılı buluyordum. Üniversiteye başladıktan sonra ise bu zamana kadar öğrendiğim bilgilerin temelinde yatan kuram, yöntem ve stratejilerden haberdar oldum.” (Ö18).

“Burada almış olduğum dil bilgisi derslerinin bana kısmen katkısı olduğunu söyleyebilirim. Sözcük ve tümce bilgisi konusunda iyi olduğumu düşünüyorum. Üniversite öğrenimini boyunca aldığım eğitimi için ehillerinden aldığım için kendimi şanslı hissediyorum.” (Ö19).

“Bu bölümde aldığımız dil bilgisi derslerini aynı hocadan aldık ve aldığımız dersler lise ve ortaokul yıllarında aldığımız derslerin bir benzeriydi. Öğrenip öğrenmememiz göz ardı edildi. Dil bilgisi öğretiminde kendine has üslubu olan bizim öğrenmemizi de önceleyecek bir hocadan ders alma fırsatımız olmadı. Dil bilgisi konularının özetini çıkarmak gibi uygulamalar yaptırıldı ve bunlar öğrenmemizi sağlamadı. Dil bilgisi konusunda bulunduğumuz noktaya bireysel çalışmalarımız sonucunda geldiğimizi düşünüyorum.” (Ö20).

“Tam olarak katkı sağlamamış olsa da bazı deneyimli hocalar sayesinde dil bilgisine felsefi bir bakış açısı kazandık ve etimolojinin önemli bir disiplin olduğunu öğrendik.” (Ö30).

“Gayet iyi katkı sağladı. Hepsinin pratik yolunu öğrendim. Ama kendim öğrendim. Hocaların herhangi bir katkısı olmadı zaten olamaz da dil bilgisi konusunda kendi çabalarıyla başarılı olursun.” (Ö61).

“Ortaöğretim ve lisede görmediğimiz, tartışmalı olan kuralları gördük.” (Ö75).

İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

İkinci alt problem çerçevesinde öğrencilerin ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan / kullanılabilir yaklaşımları / yöntemleri / teknikleri bilmeleri bağlamında öz yeterlik algılarına yönelik bulgulara karşılaştırmalı olarak Tablo 10 ve Tablo 11’de yer verilmiştir.

Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bağlamında Türkçe Öğretmen Adaylarının Dil Bilgisi Öğretimine Yönelik Öz Yeterlik Algılarının Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma

Tablo 10

Katılımcıların Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminde Kullanılan/Kullanılabilecek Yaklaşım, Yöntem ve Teknikler Bağlamında Sahip Oldukları Bilgilere Yönelik Görüşleri (3. ve 4. Sınıf Karşılaştırmalı)

	Görüş	3.Sınıf		4.Sınıf	
		f	Öğrenci	f	Öğrenci
Katılımcıların Ana Dili Olarak Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminde Kullanılan/Kullanılabilecek Yaklaşım, Yöntem ve Teknikler Bağlamında Sahip Oldukları Bilgilere Yönelik Görüşleri	Ana dilinde kullanılan yaklaşım, yöntem, teknikler bağlamında kısmen bilgi sahibi olduğunu ifade edenler	13	Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö10, Ö11, Ö16, Ö18, Ö19, Ö42, Ö50, Ö54, Ö56	6	Ö26, Ö62, Ö68, Ö71, Ö72, Ö77,
	Bu konuda yetkin/yeterli olduğunu düşünenler	7	Ö47, Ö49, Ö51, Ö52, Ö55, Ö58, Ö59	12	Ö24, Ö31, Ö32, Ö34, Ö40, Ö65, Ö66, Ö69, Ö70, Ö72, Ö79, Ö80,
	Yaklaşım/yöntem/ teknik terimlerinin anlamlarını teorik olarak bildiğini düşünenler	7	Ö9, Ö15, Ö41, Ö45, Ö46, Ö50, Ö53	5	Ö27, Ö61, Ö64, Ö67, Ö76
	Ana dili olarak Türkçe öğretiminde kullanılan yaklaşımlar / yöntemler / teknikler konusunda bilgi sahibi olmadığını düşünenler	7	Ö2, Ö3, Ö8, Ö12, Ö13, Ö14, Ö17	5	Ö21, Ö22, Ö29, Ö35, Ö37
	Uygulama konusunda zorluk yaşayacağını düşünenler	6	Ö9, Ö16, Ö45, Ö46, Ö48, Ö50	2	Ö27, Ö31
	Kendilerine lisans düzeyinde yaklaşım/yöntem/teknik ile ilgili herhangi bir bilgi öğretilmediğini ifade edenler	6	Ö1, Ö2, Ö6, Ö12, Ö17, Ö19	2	Ö21, Ö33
	Orta düzeyde bilgi sahibi olduğunu düşünenler	4	Ö43, Ö44, Ö56, Ö60	2	Ö28, Ö78
	Bu konuda kendini geliştirmeye ihtiyacı olduğunu düşünenler	2	Ö4, Ö54	4	Ö30, Ö32, Ö35, Ö63

Tablo 10'un devamı

	Görüş	3.Sınıf		4.Sınıf	
		f	Öğrenci	f	Öğrenci
Katılımcıların Yabancı Dil Olarak Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminde Kullanılan/Kullanılabilecek Yaklaşım, Yöntem ve Teknikler Bağlamında Sahip Oldukları Bilgilere Yönelik Görüşleri	Bu konuda yeterli bilgi sahibi olmadığını düşünenler	10	Ö7, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14, Ö19, Ö20, Ö43, Ö45, Ö49,	13	Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö38, Ö62, Ö64, Ö68, Ö70, Ö72, Ö75, Ö77
	Teorik olarak kısmen bilgi sahibi olduğunu düşünenler	9	Ö3, Ö4, Ö6, Ö15, Ö41, Ö46, Ö53, Ö56, Ö59	8	Ö22, Ö37, Ö39, Ö61, Ö66, Ö73, Ö74, Ö76
	Bu konuda yeterli düzeyde bilgi sahibi olduğunu düşünenler	6	Ö42, Ö47, Ö48, Ö50, Ö51, Ö52	6	Ö40, Ö63, Ö65, Ö67, Ö69, Ö71
	Yabancılara Türkçe öğretimi ders içeriklerinin, ders anlatımlarının ve ders saatlerinin yetersiz olduğunu ifade edenler	6	Ö2, Ö7, Ö8, Ö11, Ö16, Ö20	2	Ö28, Ö29
	Yabancılara Türkçe öğretimi alanında uygulama yapma olanaklarının olmadığını ifade edenler	5	Ö2, Ö6, Ö46, Ö49, Ö54	5	Ö30, Ö39, Ö61, Ö69, Ö74
	Orta düzeyde bilgi sahibi olduğunu düşünenler	3	Ö44, Ö57, Ö60	2	Ö28, Ö29
	Bu konuda eğitim almadığını ifade edenler	3	Ö1, Ö9, Ö14	2	Ö23, Ö25
	Yabancılara Türkçe öğretimi dersinin kendisine bu konuda tam anlamıyla yeterlilik kazandırmadığını ifade edenler	3	Ö16, Ö18, Ö45	3	Ö26, Ö27, Ö73
	Bu konuda kendini geliştirmek istediğini ifade edenler	1	Ö6	-	

Tablo 10'da 3.ve 4. sınıf öğrencilerinin (f:80) görüşleri karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Tablo 10'daki bulgular dikkate alındığında, ana dili olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşım, yöntem ve teknikler bağlamında 3. sınıf öğrencileri kısmen bilgi sahibi olduğunu (f:13) düşünürken, 4. sınıf öğrencileri bu konuda yetkin/yeterli olduğunu (f:12) belirtmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşım, yöntem ve teknikler bağlamında 3. sınıf ve 4. sınıf öğrencileri benzer biçimde yeterli bilgi sahibi olmadıklarını (f:10, f:13) belirtmiştir. Diğer yandan her iki sınıf düzeyinde, teorik olarak kısmen bilgi sahibi olduğunu düşünen öğrenciler bulunmaktadır.

Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bağlamında Türkçe Öğretmen Adaylarının Dil Bilgisi Öğretimine Yönelik Öz Yeterlik Algılarının Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma

Tablo 11.

Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminde Kullanılan/Kullanılabilecek Yaklaşım, Yöntem ve Teknikler Bağlamında Sahip Olunan Bilgilere Yönelik Bulgular

Ana Dili Olarak Türkçe Dil Bilgisi Yaklaşımlar/Yöntemler/Teknikler Bağlamında Sahip Oldukları Bilgilere Yönelik Görüşler	Yabancı Dil Olarak Türkçe Dil Bilgisi Yaklaşımlar/Yöntemler/Teknikler Bağlamında Sahip Oldukları Bilgilere Yönelik Görüşler
Yetkin/yeterli olduğunu düşünenler [(f:19);(Ö47,Ö49,Ö51,Ö52,Ö55,Ö58,Ö59,Ö65,Ö66,Ö69,Ö70,Ö72,Ö79,Ö80,Ö24,Ö31,Ö32,Ö34,Ö40)]	Yeterli bilgi sahibi olmadığını düşünenler [(f:23);(Ö43,Ö45,Ö49,Ö62,Ö64,Ö68,Ö70,Ö72,Ö75,Ö77,Ö7,Ö10,Ö12,Ö13,Ö14,Ö19,Ö20,Ö32,Ö33,Ö34,Ö35,Ö36,Ö38)]
Kısmen bilgi sahibi olduğunu ifade edenler [(f:19);(Ö42,Ö50,Ö54,Ö56,Ö62,Ö68,Ö71,Ö72,Ö77,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö10,Ö11,Ö16,Ö18,Ö19,Ö26)]	Teorik olarak kısmen bilgi sahibi olduğunu düşünenler [(f:17);(Ö41,Ö46,Ö53,Ö56,Ö59,Ö61,Ö66,Ö73,Ö74,Ö76,Ö3,Ö4,Ö6,Ö15,Ö22,Ö37,Ö39)]
Yaklaşım/yöntem/teknik terimlerinin anlamlarını teorik olarak bildiğini düşünenler [(f:12);(Ö41,Ö45,Ö46,Ö50,Ö53,Ö61,Ö64,Ö67,Ö76,Ö9,Ö15,Ö27)]	Yabancılar Türkçe öğretimi ders içeriklerinin, ders anlatımlarının ve ders saatlerinin yetersiz olduğunu ifade edenler [(f:10);(Ö73,Ö2,Ö7,Ö8,Ö11,Ö16,Ö20,Ö22,Ö34,Ö38)]
Ana dili olarak Türkçe öğretiminde kullanılan yaklaşımlar/yöntemler/teknikler konusunda bilgi sahibi olmadığını düşünenler [(f:12);(Ö2,Ö3,Ö8,Ö12,Ö13,Ö14,Ö17,Ö21,Ö22,Ö29,Ö35,Ö37)]	Yabancılar Türkçe öğretimi alanında uygulama yapma olanaklarının olmadığını ifade edenler [(f:10);(Ö46,Ö49,Ö54,Ö61,Ö69,Ö74,Ö2,Ö6,Ö30,Ö39)]
Uygulama konusunda zorluk yaşayacağını düşünenler [(f:8);(Ö45,Ö46,Ö48,Ö50,Ö9,Ö27,Ö31,Ö16)]	Yabancılar Türkçe öğretimi dersinin kendisine bu konuda tam anlamıyla yeterlilik kazandırmadığını ifade edenler [(f:6);(Ö45,Ö73,Ö16,Ö18,Ö26,Ö27)]
Kendilerine lisans düzeyinde yaklaşım/yöntem/teknik ile ilgili herhangi bir bilgi öğretilmediğini ifade edenler [(f:8);(Ö1,Ö2,Ö6,Ö12,Ö17,Ö21,Ö33,Ö19)]	Bu konuda yeterli düzeyde bilgi sahibi olduğunu düşünenler [(f:12);(Ö42,Ö47,Ö48,Ö50,Ö51,Ö52,Ö63,Ö65,Ö67,Ö69,Ö71,Ö40)]
Orta düzeyde bilgi sahibi olduğunu düşünenler [(f:6);(Ö43,Ö44,Ö56,Ö60,Ö78,Ö28)]	Orta düzeyde bilgi sahibi olduğunu düşünenler [(f:5);(Ö44,Ö57,Ö60,Ö28,Ö29)]
Bu konuda kendini geliştirmeye ihtiyacı olduğunu düşünenler [(f:6);(Ö54,Ö63,Ö4,Ö30,Ö32,Ö35)]	Bu konuda eğitim almadığını ifade edenler [(f:3);(Ö1,Ö9,Ö14)]
	Bu konuda kendini geliştirmek istediğini ifade edenler [(f:3);(Ö6,Ö23,Ö25)]

Tablo 11'deki bulgular dikkate alındığında, öğrencilerin ana dili olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşım/yöntem/teknik bilgisi bağlamında yetkin ve yeterli olduklarını (f:19) düşündükleri görülürken yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşımlar/yöntemler/teknikler bağlamında yeterli bilgi sahibi olmadıklarını (f:23) belirttikleri görülmektedir.

Öğrencilerden yaklaşımlar/yöntemler/teknikler bağlamında kısmen bilgi sahibi olduklarını (f:19) düşünenlerle benzer biçimde yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşımlar/yöntemler/teknikler bağlamında teorik olarak kısmen bilgi sahibi olduklarını (f:17) ifade edenlerin de çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Ana dili olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi bağlamında yaklaşım/yöntem/teknik terimlerinin anlamlarını teorik olarak bildiğini düşünen (f:12) ve bu konuda bilgi sahibi olmadığını düşünen (f:12) öğrencilerin sayısı eşittir. Diğer yandan yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi bağlamında ders içeriklerinin, ders anlatımlarının ve ders saatlerinin yetersiz olduğunu (f:10) ve uygulama yapma olanaklarının olmadığını belirten (f:10) öğrencilerin de sayıca eşit olduğu görülmektedir.

Bu bölümde, Türkçe öğretmen adaylarının ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşımlar/yöntemler/teknikler bilgisi bağlamında öz yeterlik algılarına yönelik yapılandırılmış görüşme formunda yer alan "Ekleme istediğiniz bir şey varsa lütfen belirtiniz..." bölümüne verdikleri yanıtlardan doğrudan ifadelere yer verilmiştir.

Tablo 12

Katılımcıların Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminde Kullanılan/Kullanılabilecek Yaklaşımlar/Yöntemler/Teknikler Bilgisine Yönelik Diğer Görüşleri

Ana Diline Yönelik Görüşleri	Yabancı Dile Yönelik Görüşleri
<p>“Yeterli bilgi sahibi olduğumu düşünmüyorum. Ülkemizde öğretilen ve uygulanan yöntem ve yaklaşımlarla ilgili bilgimiz yok sadece kitaptaki teorik bilgilerle yetiniliyor.” (Ö8).</p>	<p>“YDTÖ’de Türkçeyi öğreteceğimiz kitlenin dili ve kültürü önemli bir husustur. Bu bakımdan çift ana dile sahip olmak beni bir adım öne geçirebilir ve öğrencilerle daha rahat anlaşmamı sağlayabilir. Bu bakımdan teorik olarak kısmen de olsa yeterli olduğumu düşünüyorum.” (Ö4).</p>
<p>“Bilgi sahibi değilim. Üniversitede bu konuda bilgi verilmedi. Dil bilgisi derslerini edebiyat fakültesindeki öğrenciler gibi alıyoruz. Öğretim boyutuna yer verilmiyor.” (Ö17).</p>	<p>“Bu yaklaşım, yöntem ve teknikleri ders olarak görmedim ama KPSS çalışırken kaynak kitaplardan öğrendiğim kadarıyla az düzeyde bilgi edindiğimi düşünüyorum.” (Ö9).</p>
<p>“Dört temel becerinin öğretilmesine yönelik dersler alıyoruz ancak dil bilgisi öğretimi konusunda herhangi bir ders almadık. Dersler dil bilgisinin öğretim boyutu yerinde bizim dil bilgisi öğrenmemize yönelikti. Bu dönem aldığımız bir ders sayesinde bu konuda bilgi sahibi oldum.” (Ö20).</p>	<p>“Tamamen yetersiz olduğumu düşünüyorum. Çünkü ana dil için bile bu konuda bir eğitim almamaktayız. Yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisinin alanımızda yer almasını ve bu konuya ağırlık verilmesini isterdim.” (Ö12).</p>
<p>“Lisans düzeyinde aldığımız dersler, hazırladığımız ödevler ve özellikle kendi isteğimle okuduğum makale ve kitaplar sebebiyle bilgi sahibi oldum.” (Ö25).</p>	<p>“Hiç bilgi sahibi değilim. Böyle bir alanda eğitim almadım. Eğitim almayı isterim. Programda bu derslere yer verilmesini ve tamamen yabancı olmayacak şekilde bu konuyu öğrenmeyi isterim.” (Ö14).</p>
<p>“Teorik olarak iyi bir düzeydeyim. Derslerde yaptığımız sunumlarla birlikte pratik olarak daha da iyi hale geldiğimi düşünüyorum.” (Ö53).</p>	<p>“Bilgi düzeyim çok az kendimi yeterli hissetmiyorum. Bize öğretilen bilgiler basit düzeyde ve teoride kalıyor. Öğretmen anlatır, öğrenci pasif bir şekilde her zaman dinler.” (Ö15).</p>
<p>“Oldukça hakim olduğumu düşünüyorum. Eğitim derslerinin de yardımıyla bu konudaki etkinliğim arttı.” (Ö58).</p>	<p>“Yabancılar Türkçe öğretimine tam olarak hakim olmadığım için dil bilgisi olarak öğretiminde de çok bilgili değilim. Bu konuda kullanılacak yöntemleri bilmiyorum, hala dersi tanıma aşamasındayım.” (Ö19).</p>
<p>“Teorik olarak çok iyi anladım. Ama uygulamaya gelince onu mesleğimi yaparken öğrenebilirim diye düşünüyorum.” (Ö61).</p>	<p>“Yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan yöntem, teknik ve yaklaşımları bilmiyorum. Bu alanda dersler nitelikli işlenmiyor ve kaynak sıkıntısı yaşıyoruz.” (Ö20).</p>
<p>“Oldukça bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum. Sınıf yönetimi ve sınıf içi etkinlik düzeyinde işlenen derslere ilgi düzeyim fazla.” (Ö65).</p>	<p>“Lisans süresince aldığımız dersler, sertifika programı, sertifika programı sayesinde TÖMER’de staj yapmak, hazırladığımız ödevler, kitap yazarlarıyla bu konuda görüşmem ve yaptığım araştırmalar sayesinde</p>

“Oldukça bilgi sahibiyim. Hem okulda yapmış olduğumuz sunumlar hem de KPSS sayesinde çoğu yöntem, tekniği biliyorum.” (Ö66).

“Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılabilir yaklaşım, yöntem ve teknikler bağlamında bilgi sahibiyim. Teorik olarak bilmekte, pratik olarak da uygulamaktayım.” (Ö69).

“Yeterince bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum. Üniversitede aldığım eğitimle yeni yaklaşımları ve teknikleri öğrendim. Öğretmenlik uygulamasında da öğrendiğimiz yaklaşım, yöntem, teknikleri kullandık. İleride tüm konularda uygulama yapabilecek kadar bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum.” (Ö73).

“Şu ana kadar dil bilgisinin öğrencilere direkt olarak verilmesi bence eksikliğin en büyük sebebidir. Teoride yapılandırıcı yaklaşıma geçmiş olsak da şu an bile okullarda dil bilgisinin doğrudan veriliyor olması bu konudaki yetersizliği de devam ettirmektedir. Dil bilgisi sezdirerek öğretilmelidir.” (Ö74).

“Dil bilgisi öğretiminin daha kalıcı olması için öğrencilere öğretirken yanında öğrencileri eğlendirebilecek ve öğrencilerin ilgisini derse çekecek oyunlarla öğretilmesinin daha yararlı olacağını düşünüyorum.” (Ö75).

“Üniversitede aldığım dersler ve hazırladığım sunular bu konuya hakim olmamı sağladı.” (Ö80).

bilgi edindim. Sahip olduğum bilgiler geliştirilebilir.” (Ö25).

“İkinci sınıftan bu yana aldığım derslerle yeterli düzeyde yöntem, teknik öğrendim.” (Ö30).

“Çoğu kavram hakkında bilgi sahibiyim ancak ezbere dayalı öğrendiğim kavram isimlerini karıştırabiliyorum.” (Ö41).

“Yabancılara Türkçe öğretimi dersi kapsamında bilgi edindiğimi düşünüyorum. Pratiğe dökerek daha iyi olabileceğimi düşünüyorum.” (Ö54).

“Oldukça yeterli hissediyorum. Her şeyden önce dilimizi yabancı dil olarak öğretmek bile motive edici.” (Ö65).

“Yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılabilir teknik ve yöntemlerde yeterli bilgi ve yetkiye sahip olduğumu düşünmüyorum çünkü yabancılara Türkçe öğretimi dersini sadece geçebilmek için çalıştım bu yüzden öğrendiğim bilgileri ve yöntemleri unuttum.” (Ö75).

“Aynı şekilde bilgim tam olsa da neyi nerede, nasıl kullanacağım konusunda sıkıntı yaşıyorum. Ayrıca, bu alan yurt dışı olanaklarıyla daha etkili olabilir ve biz öğretmen adaylarını daha iyi bir eğitimci yapar.” (Ö79).

Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Üçüncü alt problem çerçevesinde katılımcıların, ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilir yaklaşımları/yöntemleri/teknikleri uygulamaları bağlamında öz yeterlik algılarına yönelik bulgulara Tablo 13 ve Tablo 14’te yer verilmiştir.

Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bağlamında Türkçe Öğretmen Adaylarının Dil Bilgisi Öğretimine Yönelik Öz Yeterlik Algılarının Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma

Tablo 13

Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminde Kullanılan/Kullanılabilecek Yaklaşımları, Yöntemleri ve Teknikleri Uygulama Bağlamında Görüşleri (3. ve 4. Sınıf Karşılaştırmalı)

	Görüşler	3. Sınıf		4. Sınıf	
		f	Öğrenci	f	Öğrenci
Katılımcıların Ana Dili Olarak Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminde Kullanılan/Kullanılabilecek Yaklaşımları, Yöntemleri ve Teknikleri Uygulama Bağlamında Görüşleri	Uygulama konusunda bir çalışma yapmadığı ve uygulama/öğretme konusunda yeterli eğitim almadığını düşündüğü için kendini yetersiz hissedenler	18	Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20, Ö36	1	Ö26
	Uygulama konusunda kendini yeterli hissedenler	9	Ö43, Ö44, Ö49, Ö50, Ö51, Ö55, Ö59, Ö60, Ö57	15	Ö22, Ö23, Ö27, Ö32, Ö33, Ö62, Ö63, Ö64, Ö65, Ö66, Ö67, Ö69, Ö70, Ö73, Ö74, Ö75, Ö76
	Staj uygulamasının uygulama konusunda yetkinlik kazanmasını sağladığını ifade edenler	-		11	Ö24, Ö25, Ö28, Ö35, Ö40, Ö61, Ö66, Ö69, Ö72, Ö73, Ö76
	Dil bilgisi öğretiminde kullanılabilecek yöntemler/teknikler konusunda kısmen yeterli olduğunu düşünenler	5	Ö3, Ö42, Ö46, Ö54, Ö56	6	Ö21, Ö26, Ö30, Ö34, Ö77, Ö80
	Öğretme/uygulama konusunda yetersiz hissedenler	1	Ö19	5	Ö37, Ö68, Ö71, Ö75, Ö78
	Pratik yaparak bu konuda kendini geliştirebileceğini düşünenler	4	Ö3, Ö4, Ö47, Ö48	5	Ö29, Ö31, Ö32, Ö38, Ö74
	Lisans derslerinde yaptıkları uygulamalar sayesinde kendini yeterli hissedenler	4	Ö43, Ö49, Ö52, Ö53	4	Ö24, Ö62, Ö73, Ö76

Tablo 13. devamı

	Görüşler	3. Sınıf		4. Sınıf	
		f	Öğrenci	f	Öğrenci
Katılımcıların Yabancı Dil Olarak Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminde Kullanılan/Kullanılabilecek Yaklaşımları, Yöntemleri ve Teknikleri Uygulama Bağlamında Görüşleri	YDTÖ' de kullanılabilecek yaklaşım/yöntem/teknikleri uygulamada yetersiz olduğunu ifade edenler	23	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö15, Ö16, Ö18, Ö20, Ö41, Ö45, Ö46, Ö49, Ö50, Ö53, Ö56	19	Ö21, Ö26, Ö27, Ö31, Ö32, Ö33, Ö35, Ö36, Ö38, Ö39, Ö40, Ö61, Ö62, Ö64, Ö68, Ö73, Ö74, Ö76, Ö78
	Dil bilgisinin teorik kısmına verilen önem uygulama kısmına verilmediğini belirtenler	8	Ö8, Ö11, Ö13, Ö15, Ö16, Ö18, Ö20 Ö45	1	Ö26
	Uygulama yapma fırsatlarının olmadığını ifade edenler	1	Ö10	6	Ö28, Ö31, Ö35, Ö36, Ö37, Ö40
	YDTÖ' de uygulama yaparak kendini geliştirebileceğini belirtenler	4	Ö48, Ö50, Ö52, Ö54	6	Ö22, Ö23, Ö24, Ö38, Ö39, Ö79,
	Yeterli hissedenler	4	Ö47, Ö51, Ö55, Ö60	5	Ö63, Ö65, Ö71, Ö69, Ö70
	Uygulama konusunda kısmen yeterli hissedenler	5	Ö42, Ö52, Ö54, Ö57, Ö59	1	Ö25
	YDTÖ' de uygulama yapma konusunda herhangi bir fikri olmadığını belirtenler	-		5	Ö34, Ö66, Ö72, Ö75, Ö80
	Lisans derslerinde bu konuda bir eğitim almadığını belirtenler	3	Ö1, Ö7, Ö19	1	Ö21
	Lisans düzeyindeki yabancılara Türkçe öğretimi dersinden verim alamadığını düşünenler	1	Ö14	2	Ö22, Ö26
	Dil bilgisi öğretiminde kullanılabilecek yöntemler/teknikler konusunda kısmen yeterli olduğunu düşünenler	-		2	Ö67, Ö77
	Orta düzeyde yeterli hissedenler	1	Ö44	1	Ö29
	YDTÖ' de uygulama yapma konusunda herhangi bir fikri olmadığını belirtenler	-		1	Ö30

Tablo 13'teki bulgular dikkate alındığında, ana dili olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşımları/yöntemleri/teknikleri uygulama bağlamında 3. sınıf öğrencileri uygulama konusunda bir çalışma yapmadıkları ve uygulama/öğretme konusunda yeterli eğitim almadıklarını düşündükleri için kendilerini yetersiz hissettiklerini (f:23) düşünürken, 4. sınıf öğrencileri bu konuda kendilerini yeterli hissetmektedir (f:15). Yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşımları/yöntemleri/teknikleri uygulama bağlamında 3. sınıf ve 4. sınıf öğrencileri benzer biçimde yetersiz olduklarını belirtmiştir (f:23, f:19).

Tablo 14.

Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminde Kullanılan/Kullanılabilecek Yaklaşımları, Yöntemleri ve Teknikleri Uygulama Bağlamında Görüşler

Ana Dili Olarak Türkçe Dil Bilgisi Yaklaşımların/Yöntemlerin/Tekniklerin Uygulanması Bağlamında Görüşler	Yabancı Dil Olarak Türkçe Dil Bilgisi Yaklaşımların/Yöntemlerin/Tekniklerin Uygulanması Bağlamında Görüşler
Uygulama konusunda kendini yeterli hissedenler [(f:24);(Ö43,Ö44,Ö49,Ö50,Ö51,Ö55,Ö59,Ö60,Ö57,Ö62,Ö63,Ö64,Ö65,Ö66,Ö67,Ö69,Ö70,Ö73,Ö74,Ö22,Ö23,Ö27,Ö32,Ö33)]	YDTÖ' de kullanılabilecek yaklaşım/yöntem/teknikleri uygulamada yetersiz olduğunu ifade edenler [(f:42);(Ö41,Ö45,Ö46,Ö49,Ö50,Ö53,Ö56,Ö61,Ö62,Ö64,Ö68,Ö73,Ö74,Ö76,Ö78,Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö12,Ö13,Ö15,Ö16,Ö18,Ö20,Ö21,Ö26,Ö27,Ö31,Ö32,Ö33,Ö35,Ö36,Ö38,Ö39,Ö40)]
Dil bilgisi öğretiminde kullanılabilecek yöntemler/teknikler konusunda kısmen yeterli olduğunu düşünenler [(f:11);(Ö42,Ö46,Ö54,Ö56,Ö77,Ö80,Ö3,Ö21,Ö26,Ö30,Ö34)]	YDTÖ' de uygulama yaparak kendini geliştirebileceğini belirtenler [(f:10);(Ö48,Ö50,Ö52,Ö54,Ö79,Ö22,Ö23,Ö24,Ö38,Ö39)]
Staj uygulamasının uygulama konusunda yetkinlik kazanmasını sağladığını ifade edenler [(f:11);(Ö61,Ö66,Ö69,Ö72,Ö73,Ö76,Ö24,Ö25,Ö28,Ö35,Ö40)]	Yeterli hissedenler [(f:9);(Ö47,Ö51,Ö55,Ö60,Ö63,Ö65,Ö71,Ö69,Ö70)]
Dil bilgisini uygulama/öğretme konusunda yeterli eğitim almadığını düşündüğü için yetersiz hissedenler [(f:10);(Ö2,Ö6,Ö8,Ö12,Ö13,Ö14,Ö17,Ö18,Ö20,Ö26)]	Dil bilgisinin teorik kısmına verilen önem uygulama kısmına verilmediğini belirtenler [(f:8);(Ö45,Ö8,Ö11,Ö13,Ö15,Ö16,Ö18,Ö26)]
Uygulama konusunda bir çalışma yapmadıkları için kendini yetersiz hissedenler [(f:9);(Ö1,Ö5,Ö7,Ö9,Ö10,Ö11,Ö15,Ö16,Ö36)]	Uygulama konusunda kısmen yeterli hissedenler [(f:8);(Ö42,Ö52,Ö54,Ö57,Ö59,Ö67,Ö77,Ö25)]
Pratik yaparak bu konuda kendini geliştirebileceğini düşünenler [(f:9);(Ö47,Ö48,Ö74,Ö3,Ö4,Ö29,Ö31,Ö32,Ö38)]	YDTÖ' de uygulama yapma konusunda herhangi bir fikri olmadığını belirtenler [(f:7);(Ö66,Ö72,Ö75,Ö80,Ö5,Ö30,Ö34)]
Lisans derslerinde yaptıkları uygulamalar sayesinde kendini yeterli hissedenler [(f:8);(Ö43,Ö49,Ö52,Ö53,Ö62,Ö73,Ö76,Ö24)]	Uygulama yapma fırsatlarının olmadığını ifade edenler [(f:7);(Ö10,Ö28,Ö31,Ö35,Ö36,Ö37,Ö40)]
Öğretme/uygulama konusunda yetersiz hissedenler [(f:6);(Ö68,Ö71,Ö75,Ö78,Ö19,Ö37)]	Lisans derslerinde bu konuda bir eğitim almadığını belirtenler [(f:5);(Ö1,Ö7,Ö19,Ö20,Ö21)]
	Lisans düzeyinde aldığı yabancı dil Türkçe öğretimi dersinden verim alamadığını düşünenler [(f:3);(Ö14,Ö22,Ö26)]
	Orta düzeyde yeterli hissedenler [(f:2);(Ö44,Ö29)]

Tablo 14'teki bulgular dikkate alındığında, öğrencilerden ana dili olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşımlar/yöntemler/teknikler bağlamında uygulama konusunda kendini yeterli hissedenler (f:42) çoğunluktadır. Diğer yandan öğrenciler, yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşımlar/yöntemler/teknikler bağlamında uygulamada yetersiz olduğunu (f:44) belirtmektedir.

Öğrencilerden ana dili olarak Türkçe dil bilgisi yaklaşımları/yöntemleri/teknikleri bağlamında dil bilgisini uygulama/öğretme konusunda kısmen yeterli olduğunu düşünenlerin (f:11) yanında yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi yaklaşımları/yöntemleri/teknikleri bağlamında uygulama yaparak kendilerini geliştirebileceklerini belirtenlerin de (f:10) çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Ek olarak, öğrencilerin genel anlamda ana dili olarak ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi bağlamında uygulama derslerinin eksikliğini/yetersizliğini ifade ettikleri saptanmıştır.

Bu bölümde Türkçe öğretmen adaylarının ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşımları/yöntemleri/teknikleri uygulama düzeyleri bağlamında öz yeterlik algılarına yönelik yapılandırılmış görüşme formunda yer alan "Ekleme istediğiniz bir şey varsa lütfen belirtiniz..." bölümüne verdikleri yanıtlardan doğrudan ifadelere yer verilmiştir.

Tablo 15.

Katılımcıların Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminde Kullanılan/Kullanılabilecek Yaklaşımları/Yöntemleri/Teknikleri Uygulama Düzeylerine Yönelik Diğer Görüşleri

Ana Diline Yönelik Görüşleri	Yabancı Dile Yönelik Görüşleri
<i>"Uygulama düzeyinde bir ders işleyişimiz olmadığı ve bireysel olarak da çabalamadığım için kendimi yeterli hissetmiyorum." (Ö7).</i>	<i>"Türkçe dil bilgisi konusunda bazı istisnai durumlar (anlatım bozukluğu konusu vs.) dışında kendimi yeterli hissediyorum. Bazı zor konular için ayrı dil bilgisi derslerinin açılmasını istiyorum. Üniversite eğitimimde lise bilginin üzerine fazla bilgi koyamadım. Birçok arkadaşımın da benimle aynı durumda olduğunu düşünüyorum. Dil bilgisi derslerine daha çok önem verilmesi gerektiğini düşünüyorum." (Ö3).</i>
<i>"Kendimi bu konuda yeterli hissetmiyorum. Bunun eğitimini almadım. Üniversitelerde dil bilgisi derslerinde uygulama dersleri yer"</i>	<i>"Bu alanda hedef dilin temel dil bilgisi kurallarını bilmek gerekir. Bu konuda bilgi edinirsek uygulama yapmamız kolaylaşır. Bu alanda kendimi yetersiz hissediyorum." (Ö4).</i>

almalı. Bunlar olmadığında ortaokuldan bir farkımız kalmıyor.” (Ö14).

“Tam olarak her şeyin tanımını yapamasam da bildiğim kavramları yöntem ve tekniklerden bağımsız olarak anlatabilirim. Üniversitede hoca önce dil bilgisini anlatıp ardından öğrenciye tahtada uygulamalı olarak örnek yaptırdı. Bundan farklı bir yöntem görmedim ve çok yetkin değilim.” (Ö19).

“Çok yeterli hissetmiyorum. Atandığım zaman anlatacağım konuya hakim olabilmek için o konu üzerinde çalışma yapmam gerekiyor.” (Ö21).

“Son iki yılda öğretim yöntem ve teknikleri dersleri sayesinde uygulama konusunda bilgi edindim. Ancak hala yeterli olduğumu düşünmüyorum. Eksiklerimi biliyorum ve buna göre hareket ediyorum.” (Ö30).

“Tam anlamıyla yeterli bulmuyorum. Üniversitede dil bilgisi öğretimi yeterli değildi metot dersi almadım.” (Ö34).

“Üniversitemizde bu yaklaşım ve yöntemler teorik olarak ne kadar iyi öğretilse de bu konuda pratikte sorun yaşıyorum. Dil bilgisi konuları ne kadar teorik bir sistem olsa da benim bu konuları sorumlu olduğum kitleye aktarırken daha sistemli daha bilgi verici bir duruma gelmem lazım. Bu yüzden bu konuların eğitim sahamaıza geçişte yetersiz olduğunu düşünüyorum.” (Ö79).

“Bu konuda bilgi sahibi olmadığım için uygulama yaptırمام.” (Ö17).

“Tecrübem yok ama bilgilerimi uygulayabilirim. Ana dilinde daha yetkin hissediyorum.” (Ö24).

“Hiçbir bilgim yok. Öğrendiklerim teoride kaldı uygulama olanağım olmadı. TÖMER’lerde staj veya gözlem olanağı sağlanabilir.” (Ö34).

“Kendimi bilgi açısından yeterli görmediğim bir konuda uygulama aşamasını da çok iyi bir performans ise gerçekleştirebileceğimi düşünmüyorum.” (Ö56).

“Yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretmediğim için daha önce bu konuda kendimi değerlendirebilecek bir performansım yok.” (Ö66).

“Yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde uygulama/öğretme düzeyinde kendimi yeterli hissediyorum. Ama uygulama yapmadığım için başarı düzeyim hakkında fikir sahibi değilim.” (Ö69).

“Yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılacak yöntemler hakkında uygulama düzeyinde kendimi yetersiz buluyorum. Şu anki bilgilerimle uygulama yapabileceğimi düşünmüyorum. Fakat böyle bir eğitim vermem gerekirse üniversitede öğrendiğimiz bilgileri tekrardan gözden geçirip kısa bir araştırmanın ardından iyi bir düzeyde uygulama yapabileceğimi düşünüyorum.” (Ö73).

Bu bölümde Türkçe öğretmen adaylarının genel olarak Türkçe dil bilgisi öğretimine yönelik yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Eklemek istediğiniz bir şey varsa lütfen belirtiniz...” bölümüne verdikleri yanıtlardan ifadelere yer verilmiştir.

Türkçe Öğretmen Adaylarının Dil Bilgisi Öğretimine Yönelik Önerileri

1. Türkçe öğretmenliği lisans programlarında dil bilgisi öğretimine yönelik uygulama dersleri açılmalı/ders saatleri arttırılmalıdır [(f:13); (Ö1, Ö2, Ö3, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö14, Ö16, Ö20, Ö35, Ö38)].
2. YDTÖ derslerinde uygulama ve pratiğe ağırlık verilmelidir [(f:7); (Ö5, Ö7, Ö18, Ö20, Ö32, Ö41, Ö72)].
3. YDTÖ ders saatleri arttırılmalı ve alanda uygulama olanağı sağlanmalıdır [(f:5); (Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö18)].
4. Ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde teorik ve uygulamaya yönelik dersler birbirinden ayrılmalı; uygulama ders süreçleri yeniden düzenlenmeli ve uygulamaya ayrılan süre arttırılmalıdır [(f:4); (Ö8, Ö9, Ö10, Ö13)].
5. Lisans düzeyinde staj uygulamaları arttırılmalı ve Türkçe öğretmen adaylarının öğretim boyutunda daha yetkin hale gelmesi sağlanmalıdır [(f:3); (Ö35, Ö7, Ö9)].
6. YDTÖ dersi kapsamında, TÖMER’lerde staj olanağı sağlamalıdır [(f:2); (Ö18, Ö39)].
7. Dil bilgisi derslerinin uygulama boyutuna önem verilmelidir [(f:2); (Ö6, Ö69)].
8. Dil bilgisi ders saatleri arttırılmalı ve sınıf mevcutları düşürülmelidir [(f:2); (Ö5, Ö16)].
9. YDTÖ alanında, yurt dışı etkileşimli program hazırlanmalıdır [(f:1); (Ö32)].
10. YDTÖ alanında, dil bilgisi öğretilmesi muhtemel kitlelerin dillerinin temel gramer yapılarının öğretilmesi dersler açılmalıdır [(f:1); (Ö4)].
11. YDTÖ dersleri bütün dönemlere yayılacak biçimde yeniden planlanmalıdır [(f:1); (Ö6)].
12. Ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi derslerine alanında uzman kişilerin girilmesi sağlanmalıdır [(f:1); (Ö6)].

13.Yabancılara Türkçe öğretimi yapabilecek uzmanları yetiştirebilmek amacıyla ayrı lisans programları açılmalı ve bu programlarda yabancı dil öğretimine de yer verilmelidir [(f:1); (Ö75)].

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretmen adaylarının Türkçe dil bilgisine yönelik algıları incelendiğinde, Türkçe dil bilgisi hakimiyeti bağlamında kendilerini büyük oranda yeterli hissettikleri görülmüştür. Adayların Türkçe dil bilgisi hakimiyetlerine 3. ve 4. sınıf düzeyinde karşılaştırmalı olarak bakıldığında, 3. sınıf öğrencileri arasında kendini yeterli hissedenlerin yanında kısmen yeterli hissedenlerin de olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yandan 4. sınıf öğrencileri de görüşlerinde kendilerini yeterli hissettiklerini, ek olarak üniversitede öğrendiklerinin şu anki dil bilgisi hakimiyetlerine katkı sağladığını belirtmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin Türkçe dil bilgisine yönelik öz yeterlik algılarının yüksek olduğu söylenebilir. Benzer biçimde Coşkun, Özer ve Tiryaki (2010) Türkçe öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının, çalışmalarında belirlenen tüm yeterlik alanları için 4.17 gibi bir oranla yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çalışmada Türkçe öğretmen adaylarının, Türkçe dil bilgisi öğretimine yönelik öz yeterlik algılarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç farklı branşlarda öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının yeterlik algıları üzerine yapılan araştırmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir. Karaca (2004) sınıf, matematik ve İngilizce öğretmenliği programlarına devam etmekte olan öğretmen adaylarının planlama ve öğretim sürecine ilişkin tutum puanlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ay (2014) özel alan yeterlik algılarının belirlenmesi üzerine yaptığı çalışmada, sınıf öğretmeni adaylarının özel alan yeterlik algılarının yeterli düzeyde (4,09) olduğunu ve adayların en yüksek yeterlik algısının (4,22) “dil becerilerini geliştirme” yeterlik alanında olduğunu saptamıştır. Yeşilyurt (2011) öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine yönelik algılarını incelediği çalışmada, öğretmen adaylarının kişisel gelişimi sağlama alt boyutunda, “davranışlarında tutarlı ve dürüst olma, özgüven sahibi ve zorluklarla mücadele etme, bireysel güçlerinin ve yetkinliklerinin farkında olma” bağlamında yeterlik algılarının oldukça yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kahyaoğlu ve Yangın (2007) aday öğretmenlerin mesleki yeterlik düzeylerinin belirlenmesi üzerine 330 öğrenci ile gerçekleştirdiği anket çalışmasında, öğretmen adaylarının tamamına yakınının kendilerini oldukça yeterli gördüğünü belirlemiştir.

Öğretmen adaylarının lisans düzeyindeki Türkçe dil bilgisi derslerinin, dil bilgisi hakimiyetlerine katkısına yönelik algıları incelendiğinde, büyük oranda katkı sağladığını belirttikleri görülmüştür. Adayların görüşlerine 3. ve 4. sınıf düzeyinde karşılaştırmalı olarak bakıldığında, 3. sınıf öğrencileri üniversitede aldıkları dil bilgisi derslerinin üniversite öncesi eğitimlerinde aldıkları derslerin sadece tekrarını sağladığını, 4. sınıf öğrencileri ise üniversitede aldıkları dil bilgisi derslerinin dil bilgisi hakimiyetlerine oldukça katkı sağladığını belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşım, yöntem ve teknik bilgisine yönelik algıları incelendiğinde, ana dilinde yetkin ve yeterli olduklarını ancak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yeterli bilgi sahibi olmadıklarını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Algılara sınıf düzeyinde bakıldığında, ana dili bağlamında 3. sınıf öğrencileri kısmen bilgi sahibi olduğunu, 4. sınıf öğrencileri bu konuda yetkin/yeterli olduğunu düşünmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi bağlamında ise 3. ve 4. sınıf öğrencileri benzer biçimde yeterli bilgi sahibi olmadıklarını belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşımları, yöntemleri ve teknikleri uygulama bağlamında ana dilinde kendilerini yeterli; Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ise yetersiz hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Algılara sınıf düzeyinde bakıldığında, 3. sınıf öğrencileri uygulama konusunda bir çalışma yapmadığı ve uygulama/öğretme konusunda yeterli eğitim almadığını düşündüğü için kendilerini yetersiz hissettiklerini belirtmiştir. Yabancı dil bağlamında ise öğrenciler her iki sınıf düzeyinde de yetersiz olduklarını belirtmiştir. Çer (2017) Türkçe öğrenenlerin Türkçe öğretimine yönelik yeterliklerini araştırdığı çalışmada, teorik olarak dil bilgisinde öğretilen ilke ve kurallara yönelik bilgilerden ziyade söz konusu ilke ve kuralların öğrencilerin yaşantılarında kalıcı izli olmasının ve Türkçe öğretmenlerinin geliştirecekleri etkili uygulamalar içerisinde sınanmasının gerekliliğini belirtmiştir.

Coşkun, Gelen ve Öztürk'ün (2009) Türkçe öğretmen adaylarının yeterlik algıları üzerine yaptıkları çalışmada, adayların yeterlik düzeyleri; öğretimi planlama alanında 3.67 bulunurken uygulama alanında 3.90, değerlendirmede ise 3,41 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlardan hareketle her üç alanda da yeterlik ölçütünün üzerinde puan alan öğrencilerin oranının %50'nin altında olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmanın sonuçları, uygulama konusunda yeterli eğitim almadıkları için öz yeterlik algılarının düşük olduğunu belirten öğrencilerin görüşlerini destekler niteliktedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, öğretmen adaylarının Türkçe dil bilgisi hakimiyetlerine yönelik öz yeterlik algılarının yüksek olduğunu, lisans düzeyindeki Türkçe dil bilgisi derslerinin dil bilgisi hakimiyetlerine katkı sağladığını düşündükleri görülmüştür. Diğer yandan öğretmen adaylarının ana dili olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan/kullanılabilecek yaklaşım, yöntem ve teknik bilgisi ve bunları uygulama bağlamında ana dilinde kendilerini yeterli görürken yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ise yeterli görmedikleri saptanmıştır. Ancak Şengül (2018) yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin öz yeterlik algılarını incelediği çalışmada, öz yeterlik algılarının mezun olunan programa göre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda, Türkçe Eğitimi mezunlarının öz yeterlik algılarının dilbilim mezunlarına göre daha yüksek olduğunu belirlemiştir.

Öneriler

Ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bağlamında Türkçe öğretmen adaylarının Türkçe dil bilgisi öğretimine ilişkin öz yeterlik algılarının geliştirilmesine yönelik öneriler:

1. Lisans düzeyinde dil bilgisi derslerinin işlenişinde ve derslerde kullanılan yaklaşım, yöntem, teknikler boyutunda değişikliklere/düzenlemelere gidilebilir. Bu bağlamda öğrenci merkezli yaklaşımlar temel alınabilir. Benzer biçimde Türkçe dil bilgisi öğretiminin genel sorunlarının ele alındığı çalışmada Çolak (2013) dil bilgisi öğretiminde, geliştirilen yeni yöntem, teknik ve yaklaşımların temel alınması gerektiğini belirtmektedir.
2. Öğretmen adaylarının üniversite yaşamlarında aldıkları eğitimin Türkçe dil bilgisi hakimiyetlerine katkısını arttırmak amacıyla lisans düzeyinde Türkçe dil bilgisi derslerinin metin temelli olarak işlenmesi sağlanabilir. Çeçen ve Aytaş (2008) tarafından metne dayalı dil bilgisi öğretiminin başarıya etkisinin araştırıldığı çalışma, metne dayalı dil bilgisi öğretiminin klasik dil bilgisi öğretimine göre daha etkili olduğunu ortaya koymuştur.
3. Türkçe öğretmenliği programlarına uygulamaya yönelik dersler eklenebilir. Staj uygulamalarının dört yıllık lisans sürecine yayılması sağlanabilir.
4. Lisans düzeyinde yabancılara Türkçe öğretimi dersi alan öğrencilere alanda uygulama konusunda yetkinlik kazanmalarının sağlanması amacıyla TÖMER'lerde staj olanağı sunulabilir.
5. Lisans düzeyinde dil bilgisi derslerinin öğretim boyutu ile birlikte ele alınması sağlanabilir ve öğrencilere derslerde uygulama olanağı sağlayacak etkinlikler düzenlenebilir.

6. Türkçe öğretmenliği programlarında dil bilgisi öğretimine yönelik ders süreleri arttırılabilir ve ders içerikleri güncellenerek derslerin daha verimli geçmesi sağlanabilir.
7. Türkçe öğretim programında yapılacak/yapılabilecek değişiklikler/düzenlemeler bağlamında programa, dört temel beceriye yönelik olduğu gibi (dinleme, okuma, konuşma, yazma) dil bilgisi öğretimine yönelik de bir ders eklenmesi sağlanabilir. Diğer yandan bu ders dört temel becerinin dil bilgisi ile harmanlanarak geliştirilmesi merkezde olacak ve dil bilgisi öğretimine yönelik farkındalık sağlayacak biçimde düzenlenebilir.
8. Lisans programında yer alan yabancılara Türkçe öğretimi derslerinde öğrencilerin görüşleri/istekleri bağlamında alanında uzman kişilerin ders vermesi sağlanabilir.
9. Türkçe öğretmenliği lisans programlarında ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bağlamında yaklaşım, yöntem, teknik ayırımına değinilebilir. Aynı zamanda öğrencilerin bu konuda yetkinlik kazanması sağlanabilir.
10. Lisans düzeyinde Türkçe öğretmenliği programlarında yer alan yabancılara Türkçe öğretimi dersinin niteliğinin arttırılması sağlanabilir. Programda yapılacak/yapılabilecek değişiklikler/düzenlemeler bağlamında söz konusu derse yönelik ders saatlerinin arttırılması sağlanabilir ve derse uygulama boyutu eklenebilir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Ay, Y. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının özel alan yeterlik algılarının çeşitli değişkenler açısından analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2 (2), 285-301.
- Aydın, Ö. (1997). Anadili eğitimi, yabancı dil öğretimi ve evrensel dilbilgisi. *Dil Dergisi*, 54, 23-30.
- Aydın, Ö. (1999). Orta okullarda dilbilgisi öğretimi üzerine öğretmen görüşleri. *Dil Dergisi*, 81, 23-29.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry & Research Design Choosing Among Five Approaches*. Sage Publications.

- Cropley, A. (2002). *Qualitative Research Methods: An Introduction for Students of Psychology and Education*. Zinatne.
- Coşkun, E., Gelen, İ. & Öztürk, E. P. (2009). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretimi planlama, uygulama ve değerlendirme yeterlik algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 140-163.
- Coşkun, E., Özer, B. & Tiryaki, E. N. (2010). Türkçe öğretmeni adaylarının özel alan yeterlik algılarının değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 123-13.
- Çeçen, M. A. & Aytaş, G. (2008). Metne dayalı dil bilgisi öğretiminin sekizinci sınıf öğrencilerinin dil bilgisi başarısına etkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 133-149.
- Çer, E. (2017). Türkçe öğretmenlerinin "Türkçe öğretimine" yönelik yeterlilikleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 68-89.
- Çetinkaya, R. (2007). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlilik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çolak, F. (2013). *Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminin Genel Sorunları ile Alan Literatüründeki Tartışmalı Konuların İlköğretim İkinci Kademe Dil Bilgisi Öğretimine Yansımaları ve Çözüm Önerileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Finegan, E. (1989). *Language its Structure and Use*. Harcourt Brace Jovanovich.
- Güneş, F. (2016). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller* (4. Baskı). PegemA.
- Güneş, F. (2013). Yapılandırıcı yaklaşımla dil bilgisi öğretimi. *Journal of Language and Literature Education*, 9(3), 171-187.
- Kahyaoglu, M. & Yangın, S. (2007). İlköğretim öğretmen adaylarının mesleki özyeterliliklerine ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 73-84.
- Karaca, E. (2004). Öğretmen adaylarının planlama ve öğretim süreci yeterliklerine ilişkin algıları. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Tam Metin Kitabı*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Köksal, N. (2008). Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin öğretmen, müdür ve bakanlık yetkilileri tarafından değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 36-46.

Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bağlamında Türkçe Öğretmen Adaylarının Dil Bilgisi Öğretimine Yönelik Öz Yeterlik Algılarının Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma

- Larsen-Freeman, L. D. & Anderson, M. (2011). *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford University Press.
- MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6-8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Milli Eğitim Yayınları.
- MEB. (2017). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. Millî Eğitim Basımevi.
- Mete, F. & Gürsoy, Ü. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğretmen yeterliklerine ilişkin görüşler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28-3), 343-356.
- Mete, F. (2012). *Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğreten Öğretmenlerin Özel Alan Yeterlikleri Üzerine Bir Çalışma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, Ç., Kurudayıoğlu, M., Tunçel, H. & Öztürk, Y. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının lisans düzeyinde verilen yabancılara Türkçe öğretimi dersine yönelik özyeterlik algıları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1 (2), 36-45.
- Şengül, K. (2018). Türkçeyi yabancı dil olarak öğretenlerin öz yeterlik algılarının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(3), 538-552.
- Temizkan, M. (2012). Metin temelli dil bilgisi öğretimi ve uygulamaları. Özbay, M. (Ed.). *Türkçe Eğitimi Açısından Dil Bilgisi Öğretimi* içinde (s. 129-152). Pegem Akademi.
- Ülper, H. & Bağcı, H. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine dönük öz yeterlik algıları. *Turkish Studies*, 7(2), 1115-1131.
- Yaylı, D. & Yaylı, D. (2014). Yabancı dil öğretim yaklaşımları ve yöntemleri. Yaylı D. ve Bayyurt, Y. (Ed.), *Yabancılara Türkçe Öğretimi Politika Yöntem ve Beceriler* içinde (s. 3-23). Anı yayıncılık.
- Whetzel D. L., Baranowski L. E., Petro J. M., Curtin, P.J & Fisher J. L. (2003). A written structured interview by anyother name is still a selection instrument. *Applied H.R.M. Research*, 8(1), 1-16.
- Yeşilyurt, E. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerine yönelik yeterlik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 71-100.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Seçkin yayıncılık.